

Zangvogels in het **Kraansvlak bij Overveen** gebruiken haar van wisenten als bouw materiaal voor hun nesten

Zacht en warm nest met haar van de wisent

Bioloog Esther Rodriguez doet namens PWN onderzoek in duingebied

Uit onderzoek van duinbeheerder PWN blijkt dat zangvogels, bij het bouwen van hun nesten in het voorjaar, profiteren van de aanwezigheid van wisenten in het duingebied. Ze gebruiken de zachte vacht van deze grazers als bouw materiaal in hun nest.

Sinds 2016 doet PWN, in samenwerking met vogelringstation Van Lennep, onderzoek naar broedsucces en nestsamenstelling van zangvogels in Nationaal Park Zuid-Kennemerland in relatie tot de aanwezigheid van grote grazers zoals de wisent. De eerste resultaten zijn inmiddels bekend. Het blijkt dat de nesten in het Kraansvlak, het leefgebied van de wisenten, voor 74 procent bestaan uit plantaardig materiaal zoals mos en takjes. Er werd veel haar van wisenten, en in minder mate van herten aangetroffen in de nestkastjes. De nesten in de Kennemerduinen, waar geen wisenten lopen, bestaan voor 97 procent uit plantaardig materiaal. Een groot verschil. De haren van de wisent zorgen voor een goede isolatie en broedtemperatuur voor de eieren.

Na afronding van haar studie biologie kwam de Mdrilense Esther Rodriguez Gonzalez acht jaar geleden naar Nederland, speciaal om zich in opdracht van duinbeheerder PWN bezig te houden met

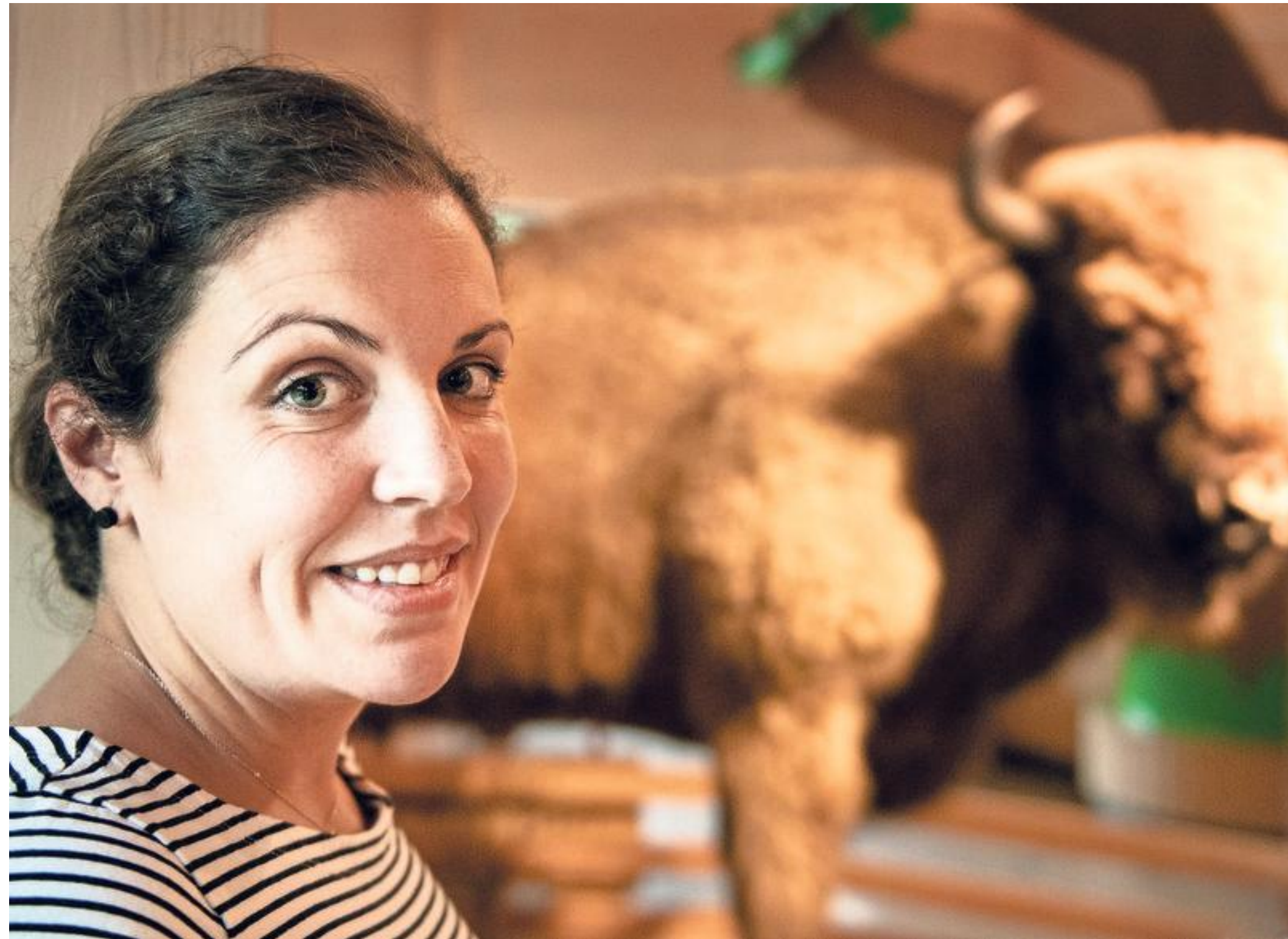
wisentenonderzoek. Aanvankelijk voor een jaar, maar ze is gebleven. „Het is uniek voor een bioloog om dit werk te doen, met de grote grazers en de wisent. Er zijn niet heel veel kansen in Europa om met deze soorten te werken.”

Al in 2013, vertelt zij, zijn er in de Kennemerduinen, het gebied ten noorden van de Zeeweg tussen Overveen en het strand van Bloemendaal, een paar nestkastjes opgehangen. „Daar lopen Schotse hooglanders, konikpaarden, een paar shetlandpony's en verder zijn er allerlei wilde dieren zoals konijnen en herten.” Op zeker moment realiseerde Rodriguez zich dat het interessant is te weten of de samenstelling van het nestmateriaal van zangvogels in de Kennemerduinen verschilt met het gebied waarin de wisenten zijn uitgezet.

Broedsucces

Aldus zijn in 2016 ook in het Kraansvlak, het gedeelte ten zuiden van de Zeeweg waar de wisenten lopen, twintig nestkasten geplaatst. Ook in de Kennemerduinen hangen er twintig. Veertig nestkastjes in totaal, waarin algemene soorten kunnen bivakkeren als koolmees, pimpelmees en -sporadisch - een paartje glanskoppen. Voor de duidelijkheid: er lopen momenteel dertien wisenten in het Kraansvlak, alsmede vijf Schotse hooglanders en vier konikpaarden.

Rodriguez: „Doel van de studie

Esther Rodriguez Gonzalez: „Vergeleken met de haren van hooglanders of

is te kijken naar broedsucces. Hoeveel van de veertig nestkasten zijn bezet? Welke soorten? Hoeveel eieren in totaal leggen ze? Hoeveel jongen vliegen uit? Soms gaat er iets mis; dan gaat het vrouwtje dood door predatie van bijvoorbeeld een boomkruiper, of is er verstoring waardoor ze het broedsel verlaat en je de jongen dood in het nest vindt. Broedsucces wordt

berekend door te kijken naar het aantal eieren dat is geproduceerd en het aantal jongen dat uiteindelijk uitvliegt.” „We zijn vervolgens gaan kijken naar het nestmateriaal. Vogels bouwen hun nest meestal in lagen op. Er zit structuur in. De neststructuur van bijvoorbeeld koolmees bestaat meestal uit mossen en grassen, soms dun houtachtig

paarden is dat van de wisent veel zachter, het lijkt op schapenwol.”

materiaal. Maar in het Kraansvlak waar de wisenten leven, bestaat het gedeelte waarin de eieren liggen uit zacht, warm materiaal: wisentenvacht. Vergeleken met de haren van hooglanders of paarden is dat van de wisent veel zachter, het lijkt op schapenwol.”

Hoe verzamelen de vogels dat haar? Rodriguez: „Wanneer de temperatuur in het voorjaar om-

hoog gaat en de nesten worden gebouwd, ontdoen de grote grazers zich van hun wintervacht. Dat doen ze door tegen de stam van de boom te schuren, een afgebroken tak, of dwars door stekelige meidoorn te lopen. Hele kluiten haar blijven in de struiken hangen. Dan is het gemakkelijk voor de vogels beschikbaar.”

Vier jaar onderzoek, dat is een

FOTO UNITED PHOTOS/TOUSSAINT KLUITERS

lange periode van research, vindt Rodriguez. „We weten nu dat als er in een gebied wisenten aanwezig zijn, broedvogels de vacht gebruiken voor het bouwen van hun nesten. De volgende stap is te bekijken of er een relatie is tussen de aanwezige vacht en het broedsucces. Met andere woorden: zorgt het gebruik van wisentenhaar ervoor dat, als je kijkt naar het totaal

Bijna uitgestorven wisent nog steeds zeer bedreigde diersoort

Overveen ■ Na een periode van diepgaand onderzoek en voorbereiding werden op 24 april 2007 de eerste drie wisenten uitgezet in het Kraansvlak, een gebied van 330 hectare ten zuiden van de Zeeweg in Nationaal Park Zuid-Kennemerland.

Op 18 maart 2008 volgde de tweede groep van drie wisenten. Momenteel verblijven er dertien exemplaren in het duingebied. De hoeveelheid dieren hangt af van het voedselaanbod. De grazers worden niet bijgevoerd.

De wisent is lange tijd bedreigd met uitsterven. Tot het jaar 400 kwamen ze verspreid door heel Europa voor, maar net als andere grote zoogdieren zoals oeros en tarpan (Europees wild paard), verdween de Europese bizon uit steeds meer gebieden in Europa. Jacht, stroperij, ontginning van leefgebied en concurrentie door huisvee waren de belangrijkste oorzaken. Alleen in Oost-Europa hield de soort nog stand in de oerbossen en jachreservaten. Het laatste

wilde exemplaar stierf in 1927 in de Kaukasus.

Er waren nog maar een paar wisenten over in gevangenschap en vanuit deze kleine populatie zijn weer wisenten in natuurgebieden uitgezet. Momenteel leven er circa zeventien dieren in natuurgebieden, wildreservaten, fokcentra en dierenparken. Het gaat goed, zegt Esther Rodriguez Gonzalez, bioloog van PWN. De populatie neemt toe, zeker omdat er interesse bestaat om ook in andere gebieden de wisent te herintroduceren. „Maar er is nog veel te doen.”

Belangrijk is om, met zo'n kleine genenvariatie, inteelt te vermijden. Daarom worden dominante mannetjes na enige jaren verblijft in een reservaat uitgewisseld met een ander. In Kraansvlak zijn in 2016 twee nieuwe stieren vanuit Frankrijk geïmporteerd. Genetica is een zeer belangrijk onderwerp in het Europese conservatieprogramma voor deze nog steeds bedreigde diersoort.

Hein Flach
h.flach@hollandmediacombinatie.nl

Zowel de glanskop (achter) als de pimpelmees (voor) gebruiken het haar van de wisent als nestmateriaal.

FOTO S WIKIPEDIA

Groep wisenten in het Kraansvlak.

FOTO RUUD MAASKANT

Jonge wisent schuurt tegen paal bij wisentenpad.

FOTO RUUD MAASKANT

Net uitgekomen koolmezen in nest met wisenthaar.

FOTO ESTHER RODRIGUEZ GONZALEZ